

НАРЪЧНИК ЗА ДЕЙСТВИЕ НА ТЪРГОВЦИТЕ В УСЛОВИЯ НА ИЗВЪНРЕДНО ПОЛОЖЕНИЕ

Актуализиран към:
24.03.2020 г.

Съдържание

1. ЗАКОН ЗА МЕРКИТЕ И ДЕЙСТВИЯТА ПО ВРЕМЕ НА ИЗВЪНРЕДНОТО ПОЛОЖЕНИЕ 5	
1.1. Кои търговци имат право да осъществяват дейност и при какви ограничения?	5
1.1.1. За кои дейности е предвидена пълна забрана за осъществяване на дейност?	5
1.1.2. Дейности, за които са предвидени ограничения:	6
1.2. Какви санитарно-хигиенни изисквания трябва да бъдат спазвани?	6
1.3. Препоръчителни мерки при организиране на дейността на търговците:	6
1.4. Можем ли да очакваме получаване на доставка от чужбина?	7
2. МОЖЕМ ЛИ ДА СЕ ПОЗОВЕМ НА ФОРС-МАЖОР?	7
2.1. Какво е непреодолима сила?	8
2.2. Кой може да се позове на форс-мажор?	8
2.3. Ако не сме сключили договор или той не съдържа клауза за форс-мажор?	8
2.4. Необходимо ли е да получим удостоверение за форс-мажор?	8
2.5. В какъв срок да се позовем на форс-мажор?	9
2.6. Как се позоваваме на непреодолима сила?	9
2.7. Какви са последиците от непреодолимата сила?	9
2.8. Счита ли се за развален договърът в случаите на непреодолима сила?	9
2.9. Може ли да бъде прекратен договор поради липса на възможност за плащане?	9
3. СТОПАНСКА НЕПОНОСИМОСТ	10
3.1. Какво е стопанска непоносимост	10
3.2. Какви са предпоставките за приложение на стопанска непоносимост?	10
3.3. Можем ли да се позовем на стопанска непоносимост в настоящата ситуация?	10
3.4. Как може да се позовем на стопанска непоносимост?	11
3.5. Какви възможности дава позоваването на стопанска непоносимост?	11
3.6. Как съдът преценява дали има стопанска непоносимост?	11
4. ОРГАНИЗИРАНЕ НА НАЧИНА НА РАБОТА НА СЛУЖИТЕЛИТЕ	12
4.1. Предприятия, чиято дейност е преустановена със заповед на държавен орган	12
4.1.1. Предоставяне за ползване на платен годишен отпуск и неплатен отпуск	12
4.1.2. Прекратяване на трудовото правоотношение	13
4.1.3. Прекратяването от работодателя с предизвестие, според степента, в която дейността му е засегната, може да бъде:	13
Закриване на част от предприятието по чл. 328, ал. 1, т. 2 от Кодекса на труда	13
Съкращаване на щата по чл. 328, ал. 1, т. 2 от Кодекса на труда	13
Спиране на работа за повече от 15 работни дни по чл. 328, ал. 1, т. 4 от Кодекса на труда	14
Подбор	14
4.2. Предприятия, чиято дейност не е изрично преустановена със заповед на държавен орган	14
4.2.1. Можем ли да наложим на служителите да ползват отпуск?	14
4.2.2. Как се заявява ползване на платен годишен отпуск или неплатен годишен отпуск от работник /служител?	15
4.2.3. Как се осъществява заплащането на използвания отпуск?	15
4.2.4. Как ще се изплаща ползване на отпуск поради временна неработоспособност /болничен, бременност или майчинство/или настъпване на друг социалноосигурен риск?	15
4.3. Как да бъде организирана работата на служителите при условията на извънредно положение?	15
4.3.1. Надомна работа	15
4.3.2. Работа от разстояние	15

4.3.3. НЕОБХОДИМО ЛИ Е СЪГЛАСИЕ НА СЛУЖИТЕЛЯ ЗА ТЕЗИ ФОРМИ НА РАБОТА?	16
4.3.4. КАКВИ РЕКВИЗИТИ ТРЯБВА ДА СЪДЪРЖА ЗАПОВЕДТА НА РАБОТОДАТЕЛЯ?	16
ЗАПОВЕДТА ЗА РАБОТА ОТ РАЗСТОЯНИЕ	16
4.3.5. КАКВИ МЕРКИ ДА СЕ ПРИЛОЖАТ ПО ОТНОШЕНИЕ НА СЛУЖИТЕЛИТЕ, КОИТО РАБОТЯТ В ПРЕДПРИЯТИЕТО?	17
4.3.6. КАКВИ ДРУГИ ВЪЗМОЖНОСТИ ИМА РАБОТОДАТЕЛЯТ ЗА ОРГАНИЗИРАНЕ НА РАБОТНИЯ ПРОЦЕС?	17
4.3.7. КАКВИ ПРОМЕНИ НА РАБОТНОТО ВРЕМЕ МОГАТ ДА БЪДАТ ВЪВЕДЕНИ?	17
4.3.8. МОЖЕ ЛИ РАБОТОДАТЕЛЯТ ДА ПРОМЕНИ МЯСТОТО И ХАРАКТЕРА НА РАБОТАТА?	17
4.3.9. МОЖЕ ЛИ РАБОТОДАТЕЛЯТ ДА НАКАРА СЛУЖИТЕЛИТЕ СИ РАБОТЯТ ИЗВЪНРЕДНО?	18
<u>5. ФИНАНСОВИ СТИМУЛИ ОТ ДЪРЖАВАТА ВЪВ ВРЪЗКА С ИЗВЪНРЕДНОТО ПОЛОЖЕНИЕ</u>	18
5.1. СРОК И УСЛОВИЯ ЗА ПРЕДОСТАВЯНЕ НА ФИНАНСОВИ СТИМУЛИ	18
5.2. КАК ЩЕ БЪДАТ ОПРЕДЕЛЕНИ УСЛОВИЯТА ЗА ПОДПОМАГАНЕ НА БИЗНЕСА	18
<u>6. ДЕКЛАРИРАНЕ И ПЛАЩАНЕ НА РЕПУБЛИКАНСКИ ДАНЪЦИ И ОСИГУРИТЕЛНИ ВНОСКИ ПО ВРЕМЕ НА ИЗВЪНРЕДНОТО ПОЛОЖЕНИЕ</u>	19
6.1. ПРОМЕНИ В СРОКОВЕ ЗА ДЕКЛАРИРАНЕ И ВНАСЯНЕ НА ДАНЪЦИ, РЕГЛАМЕНТИРАНИ В ЗАКОНА ЗА КОРПОРАТИВНОТО ПОДОХОДНО ОБЛАГАНЕ (ЗКПО)	19
6.1.1. КОИ СРОКОВЕ ЗА ДЕКЛАРИРАНЕ И ПЛАЩАНЕ НА ДАНЪЦИ СА УДЪЛЖЕНИ?	19
6.1.2. ТРЯБВА ЛИ ДА СЕ ПРАВЯТ АВАНСОВИ ВНОСКИ НА БАЗА ПРОГНОЗНА ДАНЪЧНА ПЕЧАЛБА?	19
6.1.3. КАКВИ СА СРОКОВЕТЕ ЗА ВНАСЯНЕ НА АВАНСОВИТЕ ВНОСКИ ЗА 2020 Г.	20
6.2. ПОДАВАНЕ НА ГОДИШНАТА ДЕКЛАРАЦИЯ ЗА ОБЛАГАНЕ НА ДОХОДИТЕ НА ЕДНОЛИЧНИ ТЪРГОВЦИ	20
6.3. ПОДАВАНЕ НА ГОДИШНАТА ДЕКЛАРАЦИЯ ЗА ОБЛАГАНЕ НА ДОХОДИТЕ НА ФИЗИЧЕСКИ ЛИЦА	20
6.4. ПРОМЕНИ В СРОКОВЕ ЗА ПОЛЗВАНЕ НА ОТСТЪПКА В ЗАКОНА ЗА МЕСТНИТЕ ДАНЪЦИ И ТАКСИ	20
6.5. ПРОМЕНИ НА СРОКОВЕ В ЗАКОНА ЗА СЧЕТОВОДСТВОТО	21
6.6. СПИРАНЕ НА ИЗПЪЛНИТЕЛНИ ДЕЙСТВИЯ ПО ДОПК	21
7. СПИРАНЕ НА СРОКОВЕ	21
7.1. СРОКОВЕ, КОИТО НЕ ТЕКАТ ДО ОТМЯНА НА ИЗВЪНРЕДНОТО ПОЛОЖЕНИЕ	21
7.2. УДЪЛЖЕНИ СРОКОВЕ СЛЕД ОТМЯНАТА НА ИЗВЪНРЕДНОТО ПОЛОЖЕНИЕ	22
<u>8. ДРУГИ ВАЖНИ ДЕТАЙЛИ ЗА ИЗВЪНРЕДНОТО ПОЛОЖЕНИЕ</u>	22
8.1. ПО-ВИСОКИ НАКАЗАНИЯ ЗА СПЕКУЛАНТИТЕ ПО ВРЕМЕ НА ИЗВЪНРЕДНО ПОЛОЖЕНИЕ	22
8.2. СПИРАТ СРОКОВЕТЕ ЗА ЗАБАВЕНИ ПЛАЩАНИЯ	22

ATALAW е международна правна кантора, предоставяща правни услуги и консултации на физически и юридически лица в сферата на гражданско, търговско, авторско право и процесуално представителство.

Епидемията от Вируса COVID-19 засегна практически всички бизнеси, независимо от техния размер или икономически сектор. Ежедневно получаваме въпроси от клиентите си относно очакваните законодателни промени и начините да предпазят максимално търговската си дейност, но и да се погрижат за здравето на служителите си и да допринесат за ограничение на разпространението на вируса. Решихме, че е необходимо да съберем съществената информация на едно място, разгледана през призмата на адвоката и допълнена с основните положения от действащото до момента законодателство и практиката по прилагането му, за да можем максимално точно да разработим Вашата стратегия за действие.

Наръчникът съдържа преглед на промените, въведени със Закона за мерките и действията по време на извънредното положение, касаещи бизнеса и представени в обобщен вид. Разгледани са различни възможности за организация на дейността на дружествата, както и стратегии за действие по време на извънредното положение. В паралел с промените, въведени с новия закон, са представени и съществуващите досега възможности за организация на търговската дейност, трудовите договори, както и опциите за спиране и прекратяване на гругите видове договори поради форс-мажор /непреодолима сила/ и стопанска непоносимост.

Разгледани са и измененията в данъчното законодателство и отлагане на сроковете за подаване на търговски и счетоводни документи, както и спирането и удължаването на гругите срокове и тяхното отражение върху бизнеса.

Надяваме се представената информация да е полезна за Вас и да Ви даде отговор на множеството въпроси, които възникват в този безпрецедентен момент.

[За допълнителни уточнения, можете да се свържете с нас:](#)

Адвокатско съдружие "АТА - Тотев, Недева и партньори"

Email – totev@atalaw.bg ; Tel – 0885771082 ; Web: www.atalaw.bg

1. Закон за мерките и действията по време на извънредното положение

В ДВ. бр. 28 от 24.03.2020 г. (извънреден) е обнародван [Закон за мерките и действията по време на извънредното положение](#), обявено с решение на Народното събрание от 13 март 2020 г. (ЗМИДВИП). С посочения закон са въведени извънредни ограничителни мерки за предпазване, ограничаване и преодоляване на последиците от разпространението и заразата с вируса на COVID-19.

Със свое решение от 13.03.2020 г. Народното събрание на Република България, обяви извънредно положение, на основание чл. 84, т. 12 от Конституцията на Република България, във връзка с епидемията от COVID-19. Следва да се отбележи, че законът има действие назад във времето – той е в сила от 13.03.2020 г., т. е. от датата на извънредното положение, с предвидените в него изключения.

От обявеното извънредно положение и епидемиологична обстановка на практика са засегнати всички бизнеси в страната, които не могат пълноценно да упражняват дейността си и търпят разходи, свързани с наем на помещения, трудови възнаграждения и съпътстващите ги осигурителни плащания, дейности по договори за услуги, отложено изпълнение по проекти и доставки. Това налага търговците да предприемат конкретни действия за ограничаване на негативни ефекти за своя бизнес, до които несъмнено ще доведе извънредното положение.

1.1. Кои търговци имат право да осъществяват дейност и при какви ограничения?

Ограничителните мерки, които се налагат по отношение на търговските обекти и извършването на търговски дейности зависят от конкретната епидемиологична обстановка и подлежат на интензивна промяна. Конкретните мерки се налагат със заповед на министъра на здравеопазването. Актуалните заповеди може да видите тук: <https://www.mh.government.bg/bg/normativni-aktove/zapovedi-pravilnitsi-instruktsii/>

1.1.1. За кои дейности е предвидена пълна забрана за осъществяване на дейност?

С оглед на въведените ограничения към 24.03.2020 г. е предвидено, че по време на обявеното извънредно положение действието **се преустановяват**:

- **Провеждането** на всякакъв вид масови мероприятия, включително спортни, културно-развлекателни и научни (кина, театри, концерти, музеи, конференции, симпозиуми, спортни и спа центрове, фитнес зали и други), всички други заведения, които предполагат наличие на повече хора (струпуване на хора) в съответното място; туристически услуги.
- **Посещенията** в увеселителни и игрални зали, дискотеки, барове, ресторанти, заведения за бързо обслужване, питейни заведения, кафе-сладкарници и големи търговски центрове тип мол, с изключение на банковите и застрахователните офиси, хранителните магазини и аптеките в тях.
- Забранени са и **посещенията** на учебни заведения, университети, обучителни

институции и организации, които провеждат курсове и занятия на място; занимални, детски клубове, зелени училища, танцувални школи и др.; детски градини и детски ясли; заведения, в които се извършват групови форми на дейност и работа с деца и ученици и се провеждат от физически или юридически лица.

1.1.2. Дейности, за които са предвидени ограничения:

Съгласно издадените заповеди на министъра на здравеопазването по повод обявеното извънредно положение, **не се преустановяват всички останали дейности в сферата на услугите, които не попадат в сферата на изрично забранените за извършване**, при строго спазване на санитарно-хигиенните изисквания за дезинфекция и наличие на дистанция (т.е. всички обекти, в които се извършва търговска дейност и имат възможност да я извършват при спазването на изискванията – например: магазини за грехи, обувки, цветарски магазини, строителна дейност, логистика, спедиция и др.).

На ресторанти и заведения за бързо обслужване **се разрешават доставки на адрес при строго спазване на санитарно-хигиенните изисквания.**

1.2. Какви санитарно-хигиенни изисквания трябва да бъдат спазвани?

➤ Всички физически и юридически лица, които са собственици или управляват обекти с обществено предназначение или други обекти, които предоставят услуги на гражданите, на които не е забранено извършването на дейност, следва да организират дейността си по начин, който не допуска събирането на повече от две лица над 60-годишна възраст в помещенията, където се предоставят съответните услуги и прилежащите към тях площи на открито, като указват необходимостта да се спазва дистанция от най-малко 1 - 1,5 метра между лицата.

➤ Услугите, предлагани в бръснарски, фризьорски и козметични салони, солариуми, ателиета за татуировки и поставяне на обици и други да се извършват при стриктен здравно-хигиенен режим /3-4 кратен/. Дейностите да се извършват след предварително записване на час на посещение. Графикът да е изготвен така, че да осигурява само по един посетител на работно място, без предварително изчакване.

➤ Всички юридически лица в зависимост от спецификата и възможностите на съответната трудова дейност следва да въведат дистанционна форма на работа за служителите си. Когато това е невъзможно, работодателите организират провеждането на засилени протиепидемични мерки в работните помещения, в т. ч. филтър, дезинфекция и проветряване, инструктаж за спазване на лична хигиена на персонала, лични предпазни средства.

1.3. Препоръчителни мерки при организиране на дейността на търговците:

- да не се допускат лица с прояви на остри заразни заболявания.
- да се осигури дезинфекция на помещенията с дезинфектанти, разрешени от Министерството на здравеопазването минимум 4 пъти дневно в зависимост от продължителността на работния ден (на всеки 2 часа).
- общи пространства и всички често докосвани повърхности - гръжки на кошници и

колички за пазаруване, парапети, гръжки на Врати, кранове на мивки, бутони на асансьори, банкомати и Вендинг автомати - да се дезинфекцират регулярно.

- проветряване на помещенията да се извършва поне на всеки 2 часа.
- при осъществяване на транспорт на стоки по домовете да се осигурят задължителна дезинфекция и лични предпазни средства.
- да не се допуска струпване на групи от хора вътре в обектите, по щангове и каси, като се проследява разстоянието между хората да бъде минимум 1,5 - 2 метра.
- В пространството отвън пред обекта да не се допуска струпване на хора, като разстоянието между хората да е минимум 1,5 - 2 метра един от друг.
- да не се допуска консумация на храни и напитки както вътре, така и извън обекта.

1.4. Можем ли да очакваме получаване на доставка от чужбина?

За **превозвачите, извършващи транспортни услуги**, са предприети мерки, изразяващи се в следното:

- За **български превозвачи**, пристигащи от Китай, Иран, Бангладеш, Индия, Малдивите, Непал, Шри Ланка, Испания, Италия, Корея, Великобритания, Франция, Германия, Холандия и Швейцария – поставяне под домашна карантина при навлизане на територията на страната в рамките на 14 дни. В случай на планирано заминаване в следващите няколко дни (до 14 дни) карантината остава в сила за превозвача до датата на заминаване;

- За **чуждестранни превозвачи**, които са с националност или пристигат от Китай, Бангладеш, Индия, Малдивите, Непал, Шри Ланка, Испания, Италия, Северна Корея, Южна Корея, Великобритания, Франция, Германия, Холандия и Швейцария - допуска се навлизането на територията на страната с цел доставка на стоки, като след извършване на дейностите по доставка следва да напуснат страната незабавно (не по-късно от 24 часа от пристигането). За превозни средства, пристигащи от Иран или с иранска регистрация, е предвидена забрана за навлизане в българска територия, без значение целта на транзита.

- **Забранено е навлизането на граждани от страни извън ЕС и страни извън Шенгенското пространство, ако нямат разрешение за пребиваване в страната.** Изключения от забраната се предвиждат за: медицински лица; транспортен персонал, свързан с доставката на стоки; членове на самолетни екипажи; дипломати; служители на международни организации; лица, пътуващи по хуманитарни причини; граждани на трети страни, които имат разрешение за дългосрочно пребиваване в държава членка на ЕС и преминават през територията на България, за да се завърнат в държава, в която живеят и пребивават. (Заповед № РД-01-138/19.03.2020 г. на министъра на здравеопазването).

2. Можем ли да се позовем на форс-мажор?

Възникналата извънредна обстановка предполага множество ограничения пред осъществяването на нормалната търговска дейност, което е предпоставка за затруднения в търговския оборот. Несъмнено страните по различни търговски взаимоотношения ще бъдат изправени пред затруднения за изпълнение на договорните си задължения. Не във всички случаи обаче в възможно позоваването на непреодолима сила и стопанска непоносимост.

2.1. Какво е непреодолима сила?

Непреодолимата сила е уредена в чл. 306 от Търговския закон и е определена като „непредвидено или непредотвратимо събитие от извънреден характер, възникнало след сключването на договора“. За да приемем, че има непреодолима сила, е необходимо едновременно да са налице няколко условия:

- 1) събитието да е обективно, т.е. да не зависи от волята на някоя от страните по договора;
- 2) то да е възникнало след сключването му и да има извънреден характер;
- 3) това събитие трябва да е непредвидено или непредотвратимо.

2.2. Кои може да се позове на форс-мажор?

Не можем да се позовем на непреодолима сила и да твърдим наличието на форс-мажор, ако не са налице **преку последици**, водещи до невъзможност за осъществяване на определена дейност или изпълнение на задължения, произтичащи от конкретни ограничителни мерки. Безспорно е, че на форс-мажор биха могли да се позоват търговците, за осъществяване на дейността на които е предвидена пълна забрана. Такива са дейностите на увеселителни и игрални зали, дискотеки, барове, питейни заведения, кафе-сладкарници, кина, театри, спа центрове, фитнес зали и други масови мероприятия. Всеки търговец, който се позовава на форс-мажор, трябва да обоснове изрично по какъв начин непреодолимата сила е ограничила възможността си да изпълни съответното задължение.

2.3. Ако не сме сключили договор или той не съдържа клауза за форс-мажор?

Може да се позовете на обстоятелства, свързани с форс-мажор и в случаите, в които липсва такава договорена клауза. Условието за прилагането му произтичат от общите правила на закона и имат пряко приложение.

2.4. Необходимо ли е да получим удостоверение за форс-мажор?

Българската търговско-промишлена палата предоставя услуга, свързана с издаване на сертификат за форс-мажор. Той се получава въз основа на писмена молба на български търговец, изпаднал в обективна невъзможност да изпълни договорните си задължения към чуждестранен или български партньор. Цената на услугата е 360 лв. за членове на БТПП и 480 лв. за нечленове на БТПП> Повече информация за условията за получаване може да видите тук: <https://www.bcci.bg/tradereg-FMsertif-Req-bg.html>

Сертификатите за форс-мажор, издадени от БТПП, са международно признати и се приемат като доказателство от международните арбитражни институции.

За установяване на форс-мажор по отношение на конкретни търговски отношения на местно ниво не е необходимо наличие на изричен сертификат за тяхното установяване, доколкото касаят обективни обстоятелства, които се предполага, че са известни и на другата страна.

2.5. В какъв срок да се позовем на форс-мажор?

Препоръчително е незабавно след възникване на съответното обстоятелство, което се характеризира като форс-мажор, да уведомите Вашия контрагент.

2.6. Как се позоваваме на непреодолима сила?

Необходимо е да бъде изпратено до другата страна **уведомление за настъпването на непреодолима сила** (обявеното извънредно положение поради епидемията от разпространението на вируса на COVID-19).

Следва изрично да заявите, че прилагате спиране на договора в цялост или спиране на изпълнението на конкретни задължения, произтичащи от него, ако е възможно продължаването на друга негова част, въпреки непреодолимата сила.

2.7. Какви са последиците от непреодолимата сила?

Особено важно е, че **докато трае непреодолимата сила, изпълнението на задълженията се спира, но се спират и свързаните с тях насрещни задължения** – напр. в хипотезата на договор за наем това означава, че наемателят може да спре да плаща наемната цена, но наемодателят може да спре да му предоставя ползването на наетия имот за същия период. При позоваване на тази възможност е важно да бъде съобразено и че **при достатъчна продължителност на непреодолимата сила всяка от страните може да прекрати договора** на основание чл. 306, ал. 5 от Търговския закон (ТЗ).

Когато се позоваваме на непреодолима сила, сме изправени пред риска другата страна по договора да няма повече интерес към него и да го прекрати. Ако сделката е от категорията на т. нар. фикс-сделки (тези, при които е съществено изпълнението да стане в конкретен момент – определен ден и час), прекратяването може да се направи в самото начало на непреодолимата сила, без да се изчаква нейната продължителност.

2.8. Счита ли се за развален договорът в случаите на непреодолима сила?

Прекратяване с основание на непреодолима сила не е идентично с развалянето поради неизпълнение на една от страните по чл. 87, ал. 1 ЗЗД. **Преди настъпване на непреодолимата сила трябва да сме изпълнявали точно задълженията си по договора, за да бъде прекратен на основание чл. 306, ал. 5 ТЗ** (*Решение № 199 от 09.01.2014 г. по т. д. № 500/2012 г., Т. К., I Т. О. на ВКС*). Съществената разлика е в това, че прекратяването поради непреодолима сила и дезинтересираност на прекратяващата страна действа заанапред, т.е. **всяка от страните запазва това, което е получила по договора** до този момент и няма право да иска връщане на вече заплатените суми.

2.9. Може ли да бъде прекратен договор поради липса на възможност за плащане?

Имайте предвид, че съгласно действащото законодателство, длъжникът не отговаря,

ако невъзможността за изпълнението се дължи на причина, която не може да му се вмени във вина. обстоятелството, че длъжникът не разполага с парични средства за изпълнение на задължението, не го освобождава от отговорност.

3. Стопанска непоносимост

3.1. Какво е стопанска непоносимост

Институтът на стопанската непоносимост е регламентиран в чл. 307 от Търговския закон. С него се регламентиран отношенията между страните при настъпила последваща невъзможност за изпълнение на договора от една от тях.

Основната цел е да не се допусне несправедливо икономическо обедняване или дори разоряване на едната страна по сделката и неочаквана, несправедлива печалба за другата страна - по причини, за които страните нито имат вина, нито са могли да предвидят.

3.2. Какви са предпоставките за приложение на стопанска непоносимост?

Да са настъпили такива **обстоятелства, които не са могли и не са били длъжни да предвидят към момента на сключване на договора.**

Настъпилите **изменения след сключването на договора трябва да са такива, че страните не биха сключили договора**, ако обстоятелствата са били такива при сключването му.

Запазването на договора трябва да противоречи на принципите на справедливостта и добросъвестността поради нарушена еквивалентност на задълженията в конкретния договор, когато поради извънредни промени в икономиката се окаже, че едната страна дължи много повече от другата.

От друга страна, ако едната страна претърпи загуби или изпитва затруднения, например при производството или реализацията на своята продукция, които са в рамките на **нормалния пазарен риск**, е налице проявление на взаимодействието на пазарни сили и принципи при нормална икономическа обстановка, а не пример за стопанска непоносимост.

Типичен пример за стопанска непоносимост е съществена промяна в стойността на цената по договора или условията за нейното формиране – напр. ако цената е определена в чуждестранна валута и има значителен спад в нейния валутен курс и конвертируемостта ѝ към лева.

3.3. Можем ли да се позовем на стопанска непоносимост в настоящата ситуация?

В контекста на текущата ситуация в условия на пандемия от Covid-19, несъмнено можем обосновамо да очакваме, че съвсем скоро ще бъде налице драстична промяна в икономическата ситуация. Очаква се да възникнат условия за резки и съществени сринове на цените в различни сектори, както и рязко покачване на цените на най-необходимите стоки или на суровините за тях. При тези случаи запазването и изпълнението на договори

при първоначално уговорените условия съществено би накърнило икономическите интереси на едната от страните.

3.4. Как може да се позовем на стопанска непоносимост?

Всяка от страните по договора може да го измени или прекрати изцяло или отчасти по съдебен ред, чрез подаване на искова молба пред съда.

Исковата молба се предявява пред Окръжния съд до седалището на насрещната страна по договора и се разглежда по реда на производството по търговски спорове, установено с Гражданския процесуален кодекс (ГПК). Например, ако искате да предявите иск срещу фирма, регистрирана в гр. Пловдив, компетентен ще бъде Пловдивският окръжен съд.

Изключение е предвидено за страните по договор, в които изрично са предвидили споровете между тях да бъдат решавани от Арбитражен съд. Тогава спорът се отнася към съответния Арбитраж.

На стопанска непоносимост могат да се позоват само страните по търговски сделки – това са сделки с търговци или изрично изброените в чл. 1, ал. 1 от ТЗ видове сделки.

На стопанска непоносимост могат да се позоват както страните по търговски сделки, така и физически лица.

3.5. Какви възможности дава позоваването на стопанска непоносимост?

При стопанската непоносимост страните по договор могат:

- да искат изцяло прекратяването на договора;
- да запазят договорните си отношения в цялост, като засегнатата страна поиска от съда да измени конкретен обременителен текст от договора. В този случай се цели да се възстанови икономическото равновесие, като задълженията на едната страна да съответстват на тези на другата.

3.6. Как съдът преценява дали има стопанска непоносимост?

Преценката за наличието на стопанска непоносимост е конкретна. За всеки конкретен случай следва самостоятелно да се прецени дали са налице всички изброени предпоставки за стопанската необходимост. Тепърва предстои да бъде установена трайна съдебната практика, касаеща приложението на Стопанската непоносимост, в следствие на икономическото отражение на Covid-19 върху бизнеса, като към момента практиката е сравнително ограничена и засяга предимно спорове, породени в резултат на икономическото отражение и последици от породилата се през 2008 глобална икономическа криза върху българската икономика и в частност върху страни по договори, в следствие образувани съдебни спорове, които са се позовали на нея.

В тази връзка е например **Решение № 240 от 12.09.2013 г. на ВКС**, Търговска колегия, II-ро отделение, което засяга **спор между наемодател и наемател, по отношение на сключен между тях договор за наем на търговски обект** (магазин за дрехи и обувки

В търговски център тип МОА) **за срок от 10 години** (през м. април 2007 г.) - няколко месеца преди настъпване на глобалната икономическа криза, като към момента на сключване на договора уговорената месечна наемна цена била икономически обоснована.

Влошените икономически условия в страната, изразяващи се в намалената покупателна способност на населението, което влагайки всичките си средства за закупуване на основните хранителни продукти, оставило на заден план закупуване на облекла и обувки, довели до драстичен спад на продажбите и от средата на 2008 г., търговският обект работил при огромна загуба, която първоначално го принудила да освободи част от персонала, а впоследствие и изцяло, поради затварянето му през месец декември 2008 г., като съответно прекратил договора предсрочно, срещу което наемодателят възразил.

В мотивите към горепосоченото решение, ВКС приема, че са налице предпоставките на чл.307 ТЗ за исканото от наемателя прекратяване на договора. Също така, че евентуалното му запазване би било противно на справедливостта и добросъвестността поради нарушена еквивалентност на престациите (задълженията) при конкретния договор и е социално неоправдано, тъй като изпълнението му е станало прекомерно обременително или почти разорително за наемателя като страна по него.

4. Организиране на начина на работа на служителите

Наложеният мерки за предпазване и разпространението на коронавируса основно предвиждат ограничаване на събиранията на хора, включително в работния процес.

От приетия от Народното събрание Закон за мерките и действията по време на извънредното положение, обявено с решение на Народното събрание на 13 март 2020 г. действията на работодателите (§ 4, касаещ измененията в КТ) могат да се разделят на две основни категории:

4.1.Предприятия, чиято дейност е преустановена със заповед на държавен орган

Когато дейността на конкретно предприятие, част от него, отделни работници/служители или съответния икономически сектор са преустановени със заповед на държавен орган, работодателят е длъжен да не допуска работниците/служителите до работните им места за срока на извънредното положение.

Работодателят може да преустанови дейността си, като има избор между два варианта за уреждане на трудовите правоотношения:

4.1.1.Предоставяне за ползване на платен годишен отпуск и неплатен отпуск

Съгласно промените в Закона за мерките и действията по време на извънредното положение, работодателят има право да предостави за ползване до 1/2 от платения годишен отпуск на работника/служителя без негово съгласие (включително на лице, което не е придобило първоначалния осеммесечен трудов стаж).

Въвежда се обаче и задължение за работодателя да разреши ползването на платен годишен отпуск или на неплатен отпуск по време на извънредно положение по искане на определени категории лица – бременни работнички/служителки (включително в напреднал

етап на лечение инвитро), майка или осиновителка на дете до 12-годишна възраст или на дете с увреждане независимо от възрастта му, работник/служител, който е самотен баща или осиновител на дете до 12-годишна възраст или на дете с увреждане независимо от възрастта му, работник/служител, който не е навършил 18-годишна възраст, работник/служител с трайно намалена работоспособност 50 и над 50 на сто, работник/служител с право на закрила при уволнение по чл. 333, ал. 1, т. 2 и 3. Важно е да отбележим, че времето, за което се ползва платения и неплатения отпуск, ще се признава за трудов стаж.

Ако възможността за ползване на отпуски от служителите е изчерпана, то работодателят дължи изплащане на пълното брутно трудово възнаграждение.

4.1.2. Прекратяване на трудовото правоотношение

Подобна хипотеза не е желана нито от работодателите, нито от работниците и служителите, нито от законодателя, но с оглед на това, че не е сигурно колко време ще продължи извънредната ситуация и какви ще са последиците ѝ за икономиката на страната, то трябва да бъде разгледано.

Доколкото няма изменения в тази част на Кодекса на труда, е възможно прекратяване на всяко от познатите ни основания:

- по взаимно съгласие по чл. 325, ал. 1, т. 1;
- от работника/служителя с или без предизвестие по чл. 326 или 327;
- по инициатива на работодателя срещу обезщетение по чл. 331 КТ;
- от работодателя с предизвестие.

4.1.3. Прекратяването от работодателя с предизвестие, според степенята, в която дейността му е засегната, може да бъде:

Закриване на предприятието по чл. 328, ал. 1, т. 1 от Кодекса на труда

Преустановява се изцяло дейността и дружеството започва процедура по ликвидация или несъстоятелност;

Закриване на част от предприятието по чл. 328, ал. 1, т. 2 от Кодекса на труда

В тази хипотеза обособено звено (цех, отдел, служба или др.) престава да съществува. Съществено условие е това звено да бъде действително обособено и самостоятелно. Необходимо е и действително прекратяване на дейността занаяпред, а не тя да бъде прехвърлена към друго негово звено, в който случай се приема, че е налице реорганизация, а не прекратяване;

Съкращаване на щата по чл. 328, ал. 1, т. 2 от Кодекса на труда

Изразява се в цялостно премахване на длъжността и всички нейни щатни бройки (напр. изцяло се премахва длъжността „юрисконсулт“), или в броя на щатовете за дадена длъжност (напр. ако преди това за длъжността „юрисконсулт“ е имало предвидени 3 щатни бройки, а след изменението са 2);

Съкращаването на щата задължително се отразява в щатното разписание и трябва да бъде действително, т.е. не може част от служителите от съкратената по щат длъжност след това да бъдат назначени на сходни длъжности в предприятието;

Намаляване на обема на работата по чл. 328, ал. 1, т. 3 от Кодекса на труда

Приложимо е, ако занаяд дейността на предприятието няма да се изпълнява в същия обем. Това обстоятелство трябва да бъде обективно доказано със съответните документи (напр. прекратяване на договори с основни клиенти);

Спиране на работа за повече от 15 работни дни по чл. 328, ал. 1, т. 4 от Кодекса на труда

Основания за прилагане на тази хипотеза са технологични причини или производствена необходимост. Конкретните обстоятелства отново трябва да бъдат документално обосновани;

Подбор

При закриване на част от предприятието, съкращаване на щата или намаляване на обема на работата, **работодателят има право (но и задължение) за подбор** на най-квалифицираните служители, които да продължат да работят; при прекратяване на изброените основания или поради спиране на работа работниците/служителите имат право на обезщетение за времето, за което са останали без работа, по чл. 222 от КТ.

Важно е да се отбележи, че е образувано тълкувателно дело № 5/2019 г. по описа на ОСГК на Върховния Касационен съд, в което ВКС ще се произнесе по следния въпрос – „Кога е налице закриване на част от предприятието, вътрешна реорганизация и съкращение на щата и какво правно значение имат тези три форми за правото, съответно за задължението на работодателя да извърши подбор, когато се преустановява осъществяването на някоя дейност и когато същата дейност продължава да се осъществява в същото или в друго населено място?“

4.2.Предприятия, чиято дейност не е изрично преустановена със заповед на гържавен орган

4.2.1.Можем ли да наложим на служителите да ползват отпуск?

Работодател, който е ограничен да осъществява дейност може да предостави за ползване на работника/служителя **(без негово съгласие)** не повече от 1/2 от платения му годишен отпуск за съответната календарна година;

Работниците/служителите също могат да заявят, че желаят да ползват отпуск поради временна неработоспособност, платен годишен отпуск, неплатен годишен отпуск. Работодателят е длъжен да уважи молбата за отпуск на определени категории

служители, както е разгледано в детайли по-долу;

4.2.2.Как се заявява ползване на платен годишен отпуск или неплатен годишен отпуск от работник /служител?

Заявяване за ползване на платен и/или неплатен годишен отпуск се осъществява по молба на работника/служителя, която може да бъде одобрена от работодателя по негова преценка.

4.2.3.Как се осъществява заплащането на използвания отпуск?

Заплащането на отпуските става по обичайния ред, съответно от работодателя или от бюджета на държавното обществено осигуряване. Времето на платения и неплатения отпуск се счита за трудов стаж.

Ако не са приложими правилата за отпуск, то работникът/служителят има право на обезщетение в размер на 50% от брутната му заплата, но не по-малко от 75% от минималната работна заплата за страната, което се изплаща от работодателя;

4.2.4. Как ще се изплаща ползване на отпуск поради временна неработоспособност /болничен, бременност или майчинство/ или настъпване на друг социалноосигурен риск?

Обезщетението се изплаща по обичайния ред от бюджета на Държавното обществено осигуряване и/или от работодателя.

4.3.Как да бъде организирана работата на служителите при условията на извънредно положение?

По отношение на по-голямата част от предприятията не са налице забрани за осъществяване на дейност и работодателите имат възможност на избор по отношение на начина на работа, който да определят за своите работници и/или служители:

4.3.1.Нагомна работа

Работникът/служителят работи от дома си или друго помещение по негов избор извън работното място на работодателя с негово или на работодателя оборудване и материали, като предоставя услуги или произвежда продукция. Не се допуска полагане на извънреден труд или договаряне на ненормирано работно време.

4.3.2.Работа от разстояние

Това е работа извън помещенията на работодателя чрез информационни технологии, която преди изнасянето е била или е могла да бъде извършвана в помещенията на работодателя.

Следва да бъдат съобразени и следните условия:

- може да бъде осъществявана от дома на работника или друго избрано от него място;
- цялото оборудване, консумативи, интернет връзка, програмно (софтуерно) осигуряване и пр. по принцип са за сметка на работодателя, освен ако не е уговорено друго, а работникът/служителят носи отговорност за тях;
- работното време трябва да е със същата продължителност като работното време, определено за работниците и служителите, полагащи труд в помещенията на работодателя.
- може да се възлага нощен труд, извънреден труд и труд през официални празници, ако не е уговорено друго.

И в двете горепосочени хипотези работодателят е длъжен да осигури здравословни и безопасни условия на труд при извършване на трудовата дейност, които подлежат на контрол от работодателя, Инспекция по труда и синдикалните организации.

Осигурява се и равно третиране на тези работници и служители с работещите в предприятието на работодателя по отношение на работното време, заплащането и другите права.

И при двете форми служителите могат сами да определят началото и края на работния ден и почивките, освен ако не е уговорено друго и в съответствие със закона.

4.3.3.Необходимо ли е съгласие на служителя за тези форми на работа?

Правната уредба на тези две форми на работа е същата, както действащата до момента в Кодекса на труда. Осъществява се само със съгласие на служителя, т.е. тя се оформя с трудовия договор или с анекс към него.

За срока на извънредното положение е възможно възлагането на надомна работа и/или работа от разстояние, със заповед на работодателя и без съгласие на служителя.

4.3.4.Какви реквизити трябва да съдържа заповедта на работодателя?

Заповедта за надомна работа

трябва да съдържа условията, изброени в чл. 107в, ал. 2 КТ - *работното място, трудовото възнаграждение, как ще се възлага и отчита работата, как ще се предават материалите и готовата продукция, как ще се заплащат консумативните разходи за работното място, други специфични условия.*

Заповедта за работа от разстояние

Трябва да съдържа въпросите по чл. 107и, ал. 2 КТ - *оборудване на работното място, задължения и разходи по поддръжката му, условия за доставка, подмяна и поддържане на оборудването, дали работникът/служителят придобива отделни елементи от него;*

предвид спецификата на този тип работа, обичайно се посочват хардуерните елементи и софтуерните приложения, както и интернет връзката, които са необходими за изпълнение на работата.

4.3.5. Какви мерки да се приложат по отношение на служителите, които работят в предприятието?

При невъзможност за преминаване на работния процес към една от горепосочените форми – нагомна работа или работа от разстояние, поради естеството на дейността в предприятието, работодателите трябва да организират филтри, дезинфекция и лична хигиена на персонала, както и да ограничат достъпа на трети лица.

4.3.6. Какви други възможности има работодателят за организиране на работния процес?

По отношение на сключените трудови договори, както и пред работодателя и работника/служителя стоят и всички други познати възможности, които произтичат от разпоредбите на трудовото законодателство.

4.3.7. Какви промени на работното време могат да бъдат въведени?

Допустимо е въвеждане на следните промени в работното време на служителите:

- **гъвкаво работно време**, съгласно условията на чл. 139, ал. 2 от Кодекса на труда;
- **работа на смену**, съгласно условията на чл. 141 от Кодекса на труда;
- **непълно работно време** за срока на извънредното положение или част от него при условията на чл. 138а от Кодекса на труда - *нова (по принцип е за не повече от три месеца в календарната година).*

Непълното работно време трябва да е с продължителност не по-малка от половин работен ден и е само за тези работници/служители, които работят на пълен работен ден.

При намален обем на работа, работодателят има и право да прекрати трудовите договори на част от работниците и служителите, тъй като за осъществяване на „намалената“ производствена или служебна дейност не му е необходим целият персонал, с който е осъществявал дейността си до този момент.

4.3.8. Може ли работодателят да промени мястото и характера на работата?

Допустимо е при престои или производствена необходимост със заповед на работодателя да бъде възложена по реда на чл. 120 КТ друга работа в същото или друго предприятие и без съгласие на работника и/или служителя. В този случай се запазва непроменено brutното трудово възнаграждение (чл. 267 КТ).

4.3.9. Може ли работодателят да накара служителите си работят извънредно?

Извънредното положение предполага, че в някои дейности ще бъде наложено възлагане на дадени работници или служители да предоставят допълнителен труд /вътрешно съвместителство/. За тази цел е необходимо да бъде сключен отделен трудов договор с продължителност до 48 часа седмично за лицата над 18 г. и до 40 часа седмично за непълнолетните. Посочените срокове могат да бъдат надвишавани при изричното писмено съгласие на лицето, за срок не повече от 4 месеца и при спазване на минималните законоустановени почивки и водене на отделна документация.

Ограниченията за извънреден труд за срока на извънредното положение не се прилагат за работниците/служителите, които оказват и подпомагат оказването на медицинска помощ.

5. Финансови стимули от държавата във връзка с извънредното положение

Съгласно приетите изменения в Кодекса за социално осигуряване, Националният осигурителен институт ще изплаща на гружествата, които са били принудени да спрат работа заради мерките срещу разпространението на коронавируса, 60% от осигурителния доход на служителите (изчислен спрямо декларирания за м. януари т.г.).

5.1.Срок и условия за предоставяне на финансови стимули

Максимално предвиденият срок за това изплащане е 3 месеца, като средствата за него се осигуряват от фонд „Безработица“ на Държавното обществено осигуряване. Средствата се превеждат по банкова сметка на фирмата в срок до 5 дни и въз основа на писмена информация от Агенция по заетостта.

Работодаателят е длъжен да заплаща останалите 40% от осигурителния доход на работника/служителя, в противен случай ще бъде задължен да възстанови изплатените от НОИ суми за обезщетение.

5.2.Как ще бъдат определени условията за подпомагане на бизнеса

Очаква се конкретните критерии за работодателят и дейностите, които могат да кандидатстват за тази подкрепа от осигурителната система, както и редът за кандидатстване, да бъдат уточнени в постановление на Министерския съвет в близките дни.

Министерският съвет предвижда тази възможност да важи само за преустановили работа въз основа на държавен орган, и то при редица условия. В останалите случаи - независимо дали предприятието е затворено от работодателя или от държавата, заплатите на служителите се дължат от работодателя.

6. Деклариране и плащане на републикански данъци и осигурителни вноски по време на извънредното положение

С оглед преодоляване на възможни затруднения при декларирането и плащането на данъци и осигурителни вноски, вследствие на въведените извънредни мерки, Народното събрание прие промени, свързани с данъчно-осигурителните изисквания в периода на извънредното положение. Промените са направени в преходните разпоредби и са в сила от деня на обнародването на закона, а именно от 24 март 2020 г.

6.1.Промени в срокове за деклариране и внасяне на данъци, регламентирани в Закона за корпоративното подоходно облагане (ЗКПО)

6.1.1. Кои срокове за деклариране и плащане на данъци са удължени?

До 30 юни 2020 г. със Закона за мерките и действията по време на извънредното положение, са удължени следните срокове за:

- подаване на декларациите за облагане с корпоративни данъци (чл.92 ЗКПО);
- за внасяне на дължимия корпоративен данък по годишната декларация (чл.93 ЗКПО);
- деклариране и внасяне на данъка върху разходите по ЗКПО, както и на данъка върху приходите на бюджетните предприятия;
- деклариране и внасяне на данъка върху приходите от помощни и спомагателни дейности по смисъла на Закона за хазарта;
- деклариране и внасяне на данъка върху дейността от опериране на кораби.

6.1.2. Трябва ли да се правят авансови вноски на база прогнозна данъчна печалба?

През 2020 г. задължените по ЗКПО лица правят авансови вноски на база прогнозната данъчна печалба за 2020 г., при съобразяване със следните особености:

- В случай че към 24 март 2020 г. вече е подадена годишната данъчна декларация за 2019 г., както и в случай че такава бъде подадена до 15 април 2020 г., авансовете вноски се правят съобразно декларираното.

Допустимо е корекции на размера на авансовете вноски да се правят до 15 април 2020 г. Ако след 15 април 2020 г. трябва да бъдат направени корекции, е необходимо подаване на декларация по чл. 88 от ЗКПО;

- В случай че до 15 април 2020 г. не е подадена годишната данъчна декларация за 2019 г., трябва да се декларират само авансовете вноски за 2020 г. със съответната част от годишната данъчна декларация и да бъде подадена до 15 април 2020 г.

Корекции на размера на авансовете вноски се правят с декларацията по чл. 88 от ЗКПО. Корекциите на авансовете вноски, направени с декларацията по чл. 88 от ЗКПО, се ползват

след подаване на декларацията.

6.1.3. Какви са сроковете за внасяне на авансовите вноски за 2020 г.

- За първо тримесечие на 2020 г. (януари, февруари и март) месечните авансови вноски се внасят до 15 април 2020 г.;
- За второто тримесечие на 2020 г. (април, май и юни) месечните авансови вноски се внасят до 15 юли 2020 г.;
- За третото тримесечие на 2020 г. (юли, август и септември) месечните авансови вноски се внасят до 15 декември 2020 г.;
- За четвъртото тримесечие не се прави тримесечна авансова вноски.

6.2. Подаване на годишната декларация за облагане на доходите на еднолични търговци

До 30 юни 2020 г. се удължава срокът за подаване на годишната декларация за облагане на доходите на физическите лица, извършващи стопанска дейност като търговци по смисъла на Търговския закон, в т.ч. еднолични търговци, дейност като земеделски стопани, когато са избрали да се облагат като еднолични търговци и лицата, облагани по реда на чл. 26, ал. 7 от ЗДДФЛ, както и за внасяне на дължимия от тези лица данък по декларацията.

Физическите лица, извършващи стопанска дейност като търговци по смисъла на Търговския закон, прилагат гореописаните правила за авансовите вноски, като за тях срокът вместо до 15.04.2020 г. е до 30.04.2020 г.

Отстъпката по чл. 53, ал. 6 от ЗДДФЛ, в размер на 5% ще се ползва от тези лица, ако декларацията е подадена и данъкът е внесен в срок до 31.05.2020 г.

6.3. Подаване на годишната декларация за облагане на доходите на физически лица

Срокът за физическите лица, които не са еднолични търговци за подаване на годишна данъчна декларация и за внасяне на данъка по декларацията остава непроменен – 30 април 2020 г.

Срокът за ползване на право на отстъпката върху данъка за довносяне от 5 на сто по реда на чл. 53, ал. 6 от ЗДДФЛ е до 31 март, ако данъкът е деклариран и внесен до 31 март.

6.4. Промени в срокове за ползване на отстъпка в Закона за местните данъци и такси

Удължава се до 30 юни срокът за ползване на отстъпката от 5% за предварително заплащане на целия размер за 2020 г. на дължимия данък върху недвижимите имоти и данъка върху превозните средства.

6.5. Промени на срокове в Закона за счетоводството

Удължава се до 30 септември 2020 г. срокът за публикуване в Търговския регистър на годишните финансови отчети (ГФО) на търговците по смисъла на Търговския закон, юридическите лица с нестопанска цел и останалите предприятия.

Удължава се до 30 юни 2020 г. срокът за публикуване от търговците, които не са осъществявали дейност през 2019 г. в Търговския регистър на декларацията по чл. 38, ал. 9, т. 2 от Закона за счетоводството.

6.6. Спиране на изпълнителни действия по ДОПК

По време на действие на извънредното положение се спира принудителното изпълнение по Данъчно-осигурителния процесуален кодекс /ДОПК/, като за периода на спирането се начисляват лихви.

Предвидена е възможност да се извършва обезпечаване на задълженията и разпределение на суми по изпълнителни дела.

По искане на длъжниците, публичните изпълнители може да извършват изпълнение върху вземания и парични средства от банки, вземания от трети лица, вложени ценности в резорти и съдържанието в сейфове.

По време на извънредното положение не се образуват изпълнителни дела от публичните изпълнители на НАП, освен в особено важни случаи. В този период няма да се провеждат публични търгове и няма да се извършва въвод във владение.

7. Спиране на срокове

7.1. Срокове, които не текат до отмяна на извънредното положение

За срока от 13 март 2020 г. до отмяната на извънредното положение **спират да текат:**

➤ **процесуалните срокове по съдебни, арбитражни и изпълнителни производства**, с изключение на сроковете по наказателни производства, по Закона за екстрадицията и Европейската заповед за арест и производства, свързани с мерки за принуда;

➤ **давностните и други срокове**, предвидени в нормативни актове, с изтичането на които се погасяват или прекратяват права или се пораждат задължения **за частноправните субекти**, с изключение на сроковете по Наказателния кодекс и Закона за административните нарушения и наказания;

➤ **сроковете за изпълнение на указания, дадени от административен орган** на страни или участници в производства, с изключение на производствата по Закона за управление на средствата от Европейските структурни и инвестиционни фондове;

➤ **сроковете по глава пета**, раздел I и III, глава осма, раздел V, глава десета и глава дванадесета, раздел I, II и IV от Закона за противодействие на корупцията и за отнемане на незаконно придобитото имущество, с изключение на срока по чл. 38, ал. 1, т. 2 от същия закон;

➤ **сроковете по чл. 175 В**, ал. 1 – 3 от Закона за съдебната власт, с изключение на срока по чл. 175В, ал. 1, т. 2 от същия закон.

7.2. Удължени срокове след отмяната на извънредното положение

Удължават се с един месец от отмяната на извънредното положение:

➤ **сроковете**, определени в закон, **извън посочените по-горе, които изтичат по време на извънредното положение** и са свързани с упражняване на права или изпълнение на задължения на частноправни субекти;

➤ **действието на административните актове, което е ограничено със срок** и изтича по време на извънредното положение.

8. Други важни детайли за извънредното положение

Очертава се да бъде удължено извънредното положение в страната, което бе обявено на 13 март 2020 г., за срок от един месец.

8.1. По-високи наказания за спекулантите по време на извънредно положение

Народното събрание прие, че по време на извънредното положение спекулантите ще се наказват с от 1 до 3 години затвор и глоба от 5000 до 10 000 лева. До идеята за тази промяна в Наказателния кодекс (НК) се стигна, след като в последните седмици се появиха много сигнали за завишени цени на предпазни маски, дезинфектанти и лекарства.

От Националния оперативен щаб изрично казаха, че такъв проблем има и те не могат да се справят с него. Одобреното наказание за спекула по време на извънредно положение е завишено в сравнение с останалите случаи, в които то се наказва със затвор до 2 години глоба от 100 до 300 лева.

8.2. Спират сроковете за забавени плащания

До отмяната на извънредното положение частноправни субекти не носят отговорност и по отношение на тях не могат да бъдат предприемани действия във връзка с/със:

- забава за плащане на задължения, включително лихви и неустойки за забава;
- предсрочна изискуемост;
- разваляне на договор;
- изземване на вещи.

Целта на законодателя е била да гарантира, че в условията на извънредно положение

частноправните субекти няма да бъдат в затруднено положение, във връзка с вероятна невъзможност да правят изискуеми плащания. От друга страна обаче това поставя търговците в положение на невъзможност да планират и гарантират плащания на суми, за които са предоставили стока или услуга, направили са разходи, издали са фактура. В този период обаче търговците ще дължат плащане към бюджета на ДДС дори и за стоки, които са продали и редовно фактурирали, но и без да са получили плащане.

Принудително е ограничен както търговския оборот, така и възможността да бъдат защитавани права по съдебен ред. Посочените мерки могат да се окажат опасни дори и за частноправните субекти, ако се възприемат като предпоставка да бъдат преустановени плащания на дължими суми. След отмяната на извънредното положение, посочените облекчения ще отпаднат и логично кредиторите ще потърсят своите суми, което при натрупване във времето може да създаде по-големи затруднения за длъжниците.

Настоящият документ има информативен характер и цели да систематизира накратко някои основни правни положения, допълнени с мненията на съставителите му. Документът не представлява правна консултация или съвет. Ако имате възникнал казус, препоръчваме да се обърнете към адвокат, преди да предприемете каквито и да било правни действия.

Адвокатско съдружие „АТА - Томев, Недева и партньори“

Адрес на кантората – гр. София 1000, ул. „Рачо Димчев“ № 1А, ет. 2
Телефон – 0885771082 (мобилен); 02/967 61 36 (стационарен на кантората)
Имейл – totev@atalaw.bg
Web: www.atalaw.bg